

or ox yoked to the pole of a cart. -**पटलः** [ष. त.] 1 a court of law. -2 depository of legal documents. -3=अक्षि-पटलम्, q. v. -**लः** [अक्षणां व्यवहाराणां पटलमस्त्यस्य अच्] a judge. -4 record-office (GI). -5 account-office (RT). -**पटलाधिकृतः** superintendent of records and accounts. -**परि** ind [अक्षेण विपरितम् वृत्तं P. II. 1. 10 द्यूतव्यवहारे पराजये एवायं समासः Sk.] so as to be a loser (by an unlucky throw of dice) (पाशकक्रीडायां यथा गुटिकापाते जयो भवति तद्वि-परीतपातः Tv.) -**पाटः** =वाटः, q. v. -**पाटकः** [अक्षे व्यवहारे पाटयति; पट् दीप्तौ-ण्वल्] one who is well-versed in law, a judge. -**पातः** [ष. त.] cast of dice. -**पादः** N. of the sage Gautama, founder of the Nyāya system of philosophy, or a follower of that system (अक्षं नेत्रं दर्शनसाधनतया जातः पादोऽस्य; अक्षपादो हि स्वमतदूषकस्य व्यासस्य मुखदर्शनं चक्षुषा न कर्तव्यम् इति प्रतिज्ञाय पश्चाद् व्यासेन प्रसादितः पादे नेत्रं प्रकाश्य तं दृष्टवान् इति प्रसिद्धिः Tv.) -**पीडा** [ष. त.] 1 an injury to the organs. -2 [अक्षम् इन्द्रियं रसनारूपं पीडयति आस्वादनात्; पीड-अच्] N. of the plant यवतिक्ता. (Mar. शांखिनी). -**भागः** (°अंशः) a degree of latitude. -**भारः** [ष. त.] 1 a cart-load. -2 the lower part of a chariot. (cf. तत्तद्देशे तु छिद्रं स्यादक्षभारे रथान्तकम्। छिद्रे प्रवेशयेत् कीलं युक्त्या च पट्टयोजितम्॥ Māna. 42.51-53.) -**मदः** [च. त.] a mad passion for gambling. -**मात्रम्** [अक्षो मात्रा यस्य] 1 anything as large as dice; dice. -2 a moment of time (निमिषः) twinkling of an eye. -**माला**, -**सूत्रम्** [अक्षणां माला-सूत्रम्] 1 a rosary, string of beads (अकारादिक्षकारान्तः अक्षः तत्कृता तत्प्रतिनिधिभूता वा माला); कृतो-ऽक्षसूत्रप्रणयी तथा करः Ku. 5. 11, 66; °मालासुपयाचितुमागतोऽस्मि K. 151. (It is made of रत्नाक्ष seeds, corals, crystals, rubies, gems &c.) -2 N. of अरुन्धती (अक्षमाला त्वरुन्धती-Hm.) ; अक्ष-माला वसिष्ठेन संयुक्ताधमयोनिजा °जगामाभ्यर्हणीयताम् Ms. 9. 23. सातङ्गपामक्षमालायां गर्हितायां रिरंसया। Bu. ch. 4.77. (अक्षस्य नक्षत्रचक्रस्य मालेव भूषणत्वात्; सा द्युत्तरस्यां दिशि गगने सप्तर्षिमण्डले मालारूपेण वसिष्ठसमीपे वर्तते सर्वेभ्यश्चोज्ज्वलत्वात्तस्या मालारूपेण स्थितत्वाच्च नक्षत्रचक्रभूषणत्वम् Tv.) -**राजः** [अक्षणां राजेव] one addicted to gambling; also 'the die called Kali'. -**वामः** [स. त.] an unfair gambler. -**वाटः** [अक्षणां पाशकक्रीडानां वाटः वासस्थानम्] 1 a gambling house; the gambling table. -2 [अक्षस्य रथचक्रस्य क्षुण्णस्थानस्य इव वाटः] a place of contest, arena, wrestling ground (तत्र हि रथचक्रक्षुण्णपांशुसदृशपांशुम-त्वात् तत्सदृशत्वम् Tv.) -**विद** a. skilled in gambling. -**वृत्त** a. [अक्षे वृत्तः व्यापृतः स. त.] engaged in, addicted to, gambling; what has occurred in gambling. -**वृत्तम्** राशिचक्ररूपं वृत्तक्षेत्रम् the zodiacal circle. -**शालिन्** (शालिकः) officer in charge of the gambling house; EI 24. 173. -**स्तुषः** Beleric Myrobalan (Mar. बेहडा). -**हृदयम्** perfect skill in, or conversancy with, gambling (lit. the heart or innermost nature of dice or gambling); वशीकृताक्षहृदयां K. 131.

अक्षकः [अक्ष इव कायति, कै-क.] N. of a tree; तिनिञ् (Mar. तिवस).

अक्षवती [अक्षाः साधनत्वेन यस्याम्; अक्ष-मतुप्] Gaming, play-
ing with dice, a game at dice.

अक्षानह n. [अक्षे चक्रे आनहते बध्यते; आनह-क्विप्] A kind

or part of wood relating to a wheel (चक्रसंबन्धिकाश्रुभेदः)
tied to the cart or its pole (?).

अक्षण a. [नास्ति क्षणो योग्यकाले यस्य] Inopportune. un-
seasonable.

अक्षणिक a. [न. त.] Steady, firm, not frail or transi-
tory; steadfast (as gaze or look).

अक्षण्वत् a. [अक्षन् अस्यास्ति, अक्षन्-मतुप्, मस्य वः P.VIII
2. 16, अन्नन्तान्मतोर्दुद् स्यात् Sk.] Having eyes; अक्षण्वन्तः
कर्णवन्तः Rv. 10. 71. 7.

अक्षत a. [न. त.] (a) Uninjured, unhurt; त्वमनङ्गः
कथमक्षता रतिः Ku. 4. 9; विग्रहा बाहाः Dk. 3; पद्माक्षतास्ते वयं
Ve. 6. 45. 4. 4; Mu. 6. 8; R. 2. 56; (b) Unbroken, whole;
not crushed, undivided; मम नासिकामक्षतां कुर्वन्तु Pt. 1, °सकूनां
नवं कलशं पूरयित्वा Āśvalāyana. -**तः** 1 Śiva. -2 Thrashed
and winnowed rice dried in the sun; (pl.) whole grain,
entire unhusked and pounded rice washed with water,
and used as an article of worship in all religious and
sacred ceremonies; अक्षताः पान्तु पान्तवक्षता इति श्राद्धमन्त्रः; अक्ष-
तैर्नाचयेद्विष्णुं न तुलस्या विनायकम् इति तन्त्रम्; साक्षतपात्रहस्ता R. 2.21;
आर्द्रक्षतारोपणमन्वभूतां 7. 28.-3 Barley (यवाः); अक्षताश्च यवाः
प्रोक्ताः; sometimes neuter also (दूर्वाक्षतानि). -**तम्** 1 Corn,
grain of any kind. -2 Absence of loss or ruin; good,
wellbeing; अक्षतं चारिष्टं चास्तु इति श्राद्धमन्त्रः. -3 Eunuch
(also m.). -**ता** 1 a virgin, a maiden not deflowered,
blemished or enjoyed; अक्षता वा क्षता वापि. -2 N. of a
plant कर्कटशृङ्गी (Mar. काकडशिगी). -**Comp.** -**योनिः** a virgin,
not yet blemished by sexual intercourse; सा चेदक्षतयोनिः
स्यात् Ms. 9. 176; पत्नीष्वक्षतयोनिषु 10. 5.

अक्षत्र a. [नास्ति क्षत्रं क्षत्रियत्वं क्षत्रिया जातिर्वा यत्र, न. व.]
Devoid of the Kṣatriya caste; नाब्रह्म क्षत्रमृन्धोति नाक्षत्रं ब्रह्म
वर्धते Ms. 9. 322.

अक्षन् a. [अक्ष-बाहु °कनिन्] The eye (Ved.); भद्रं पश्येमा-
क्षभिर्यजत्राः Rv. 1. 89. 8; दक्षिणेऽक्षन् Bri. Ār. Up. In classical
literature used only in the declension of अक्षि.

अक्षम a. [न. त.] 1 Unfit, incompetent, unable; कार्यं,
पलायनं, उपवासं &c. -2 Unable to bear or endure, not
forbearing, non-forbearing; impatient; °मा कालहरणस्य Ś. 3
unable to brook delay, admitting of no delay; मामक्षमं
मण्डनकालहानेः R. 13. 16. -**मा** [न. त.] 1 Impatience, into-
lerance; envy, jealousy; धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः Ś. 1. 8
as if envying (jealous of) the deer's speed. -2 Anger,
passion.

अक्षय a. [नास्ति क्षयो यस्य] 1 Undecaying, exempt
from decay, imperishable, undying, unfailing, inexhau-
stible; सद्योपयोगेऽपि गुरुस्त्वमक्षयो निधिः Śi 1. 28; स संघार्थः
प्रयत्नेन स्वर्गमक्षयमिच्छता Ms. 3. 79; यज्ञनिर्वृत्तिमक्षयां 4. 23; गया-
यामक्षयवटे पितृणां दत्तमक्षयं Vāyu P.; त्रिसाधना शक्तिरिवार्थमक्षयं R. 3.
13; मुनिभिः सार्धमक्षयैः Rām. 7. 108. 12; Mb. 9. 176. -2 Poor,
without house or habitation, such as a hermit or संन्यासिन
(क्षयो वासः तच्छून्यः अनिकेतनः संन्यासी दरिद्रो वा.) -**यः** 1 The
Supreme Spirit परमात्मन्. -2 N. of the 20th year in the
cycle of Jupiter. -**या** [अक्षयं पुण्यं यत्रास्ति-अच्] N. of a
day which is said to confer undying religious merit;